

УДК 811.111:165.94(045)

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *СТРАХ* В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МОЛОДІЖНОМУ АНТИУТОПІЧНОМУ РОМАНІ СЮЗАННИ КОЛЛІНЗ “*THE HUNGER GAMES*”

ШКУТА О. Г.

викладач

Київський національний лінгвістичний університет

lena.ov4aruck@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2582-0924>

Статтю присвячено проблемі вербалізації концепту *СТРАХ* в англійськомовному молодіжному романі-антиутопії американської письменниці Сюзанни Коллінз “*The Hunger Games*”. У роботі виявлено основні інваріантні ознаки антиутопічних романів і молодіжних романів-антиутопій зокрема. Шляхом текстово-інтерпретаційного аналізу матеріалу дослідження виокремлено засоби вербалізації концепту *СТРАХ*, серед них визначено найбільш частотні та репрезентативні маркери досліджуваного концепту. З’ясовано засоби актуалізації концепту *СТРАХ* у площині дихотомії часу і простору в тексті молодіжного роману-антиутопії; ідентифіковано емоційні засоби реалізації концепту *СТРАХ*, простежено етапи зростання напруги як чинника вияву страху. Зроблено висновки про домінуючі лінгвальні засоби актуалізації концепту *СТРАХ* у молодіжному романі-антиутопії Сюзанни Коллінз “*The Hunger Games*”.

Ключові слова: концепт, антиутопія, молодіжна антиутопія, страх, вербалізація.

VERBALIZATION OF THE CONCEPT OF *FEAR* IN THE ENGLISH YOUTH DYSTOPIAN NOVEL “*THE HUNGER GAMES*” BY SUZANNE COLLINS

SHKUTA Olena Heorhiivna

Lecturer

Kyiv National Linguistic University

lena.ov4aruck@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2582-0924>

Introduction. The article focuses on the problem of the concept of *FEAR* verbalization in the English-language youth dystopian fiction novel “*The Hunger Games*” by American writer Suzanne Collins. The main invariant features of dystopian novels in general, and, in particular, of youth dystopian fiction novels, are detected.

The purpose of the article is to identify the means of verbalization of the concept of *FEAR* as a component of the invariant model in youth dystopian fiction novel *The Hunger Games* by American writer Suzanne Collins.

The following methods are applied to analyze the data: descriptive method, the method of lexicographic analysis and vocabulary definitions’ analysis.

The results. Based on the textual analysis the means of the concept of *FEAR* verbalization are identified, and the most frequently presented lexical units of its verbalization in *The Hunger Games* are highlighted. Localization of *FEAR* in the youth dystopian fiction novel in time and space is explored, as well as the manifestations of the emotion of *FEAR*, the development of successive stages of *FEAR* growth. The study has revealed that the main invariant features of dystopian novels are totally controlled by society, obligatory unanimity of its members, quest, external conflict. The significance of Suzanne Collins’ interpretation of the tiniest nuances of the emotion of *FEAR* is summed up. The article states that the *FEAR* in the novel is inexplicable, existential and motivated by certain circumstances.

The research makes the **conclusion** that the concept of *FEAR* plays an important role in the poetics of dystopian youth fiction novels, testifying to the author as a master of psychological analysis.

Key words: concept, dystopia, youth dystopian fiction, fear, verbalization.

Формулювання проблеми та обґрунтування її актуальності. Традиційно вважається, що СТРАХ – емоційний багатоаспектний концепт, пов’язаний із психологією, соціологією і лінгвістикою. СТРАХ у системі людських емоцій ми трактуємо, слідом за І. В. Борсуковою, як психічну емоцію, що відображає ставлення людини до самої себе і навколишнього світу та характеризується мімічними, психосоматичними і поведінковими змінами (Борсукова, 2008). Хоча страх і вважається емоцією, притаманною всім народам, у різних культурах він набуває різноманітних форм і, відповідно, способів вираження. З огляду на індивідуально авторську свідомість, цей концепт постає надзвичайно яскравою і непередбачуваною величиною, що відображає менталітет, особистісні риси, уподобання та особливості світогляду автора (Катермина, 2017).

Актуальність нашої роботи обумовлена все більшою популярністю англійськомовних текстів, що належать до жанру молодіжної антиутопії і необхідністю аналізу засобів вербалізації концепту СТРАХ, адже страх є однією з базових емоцій, такими, як радість, сум і гнів, що в художньому тексті отримують вербальну репрезентацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця розвідка спирається на праці двох типів. По-перше, це роботи, у яких досліджено інваріантні риси молодіжних романів-антиутопій (Гетман, 2016; Игнатова, 2015; Лекаревич, 2016; Лукашенко, 2010; Скоропанова, 2006; Dean, 2014; Hollis, 2019); по-друге, це розвідки, які присвячені дослідженню емоційних концептів, зокрема, дослідженню концепту СТРАХ (Акетина, 2013; Барсукова, 2008; Белоусов, 2005; Вотякова, 2014; Катермина, 2017; Миллер, 2000; Петрова, 2011; Тарасова, 2003; Шаюк, 2008).

Згідно з М. Холліс, однією з найважливіших рис, притаманних для “універсуму антиутопій”, спрямованих на підліткову аудиторію, є розстановка акцентів у співвідношенні статусу дорослого і підлітка. Набір сюжетних колізій, за допомогою яких може знижуватися статус дорослого стосовно дитини, досить різноманітний: батьки можуть бути недієздатні, девіантні за мірками спільноти, мертві, некомпетентні і т. д. Батьки / опікуни часто не володіють інформацією про фальсифікації реальності, яка відома підліткам, або нездатні змінити чинний порядок. Початком розвитку сюжету багатьох антиутопій є підготовка до ініціації, яка має на меті вивести підлітка із соціального статусу опікуваного і розпочати його самостійне життя. Усі етапи становлення героя молодіжного антиутопічного роману супроводжуються цілою гамою різноманітних емоцій, серед яких домінуючим є постійне почуття страху, що вербалізуються в тексті за допомогою широкого спектру лексичних засобів (Hollis, 2019).

Емоційна мовна картина світу автора відображає певний спосіб концептуалізації дійсності і визначається як сукупність емоційних уявлень, емоційних понять, емоційних концептів, при вербалізації яких формуються складні смислові утворення, що володіють певною структурою. Як відомо, властивий мові спосіб концептуалізації дійсності універсальний і національно специфічний одночасно, що виявляється і при вербалізації емоцій (Барсукова, 2008).

СТРАХ, поза сумнівом, є одним з найбільш базових концептів навколишньої дійсності. А.Ю. Шаюк вважає страх, поряд з гнівом, сумом і задоволенням, однією з чотирьох базових емоцій людини. Таким чином, культурна складова відносин, що викликаються почуттям страху, не може не залишитися непоміченою. Страх є важливим компонентом культури будь-якого суспільства. З огляду на сказане цікаво простежити, як у свідомості героя молодіжної антиутопії концептуалізується це складне явище (2008, с. 110).

Мета статті – виявити засоби вербалізації концепту СТРАХ як складника інваріантної моделі молодіжної антиутопії. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- з’ясувати диференційні ознаки англійськомовних антиутопічних романів;
- встановити інваріантні ознаки англійськомовного молодіжного антиутопічного роману Сюзанни Коллінз “The Hunger Games”;
- визначити особливості вербалізації концепту СТРАХ в англійськомовному молодіжному романі-антиутопії Сюзанни Коллінз “The Hunger Games”;

• здійснити аналіз лексичних засобів вербалізації емоційного концепту СТРАХ в англійськомовному молодіжному романі-антиутопії Сюзанни Коллінз "The Hunger Games".

Виклад основного матеріалу. Антиутопія як жанр сформувалася у ХХ столітті. За цей час дослідженню творів цього жанру приділено значну увагу. У сучасному світі романи-антиутопії все більше набувають популярності, що можна пояснити: 1) актуальною проблематикою (війна, мир, життя людей до / після катастрофи, спроби вийти з кризи, соціальний і політичний устрій суспільства, влада тощо); 2) популяризацією низки творів, що було екранізовано, зокрема, "The Hunger Games" Сюзанни Коллінз (Гетман, 2016).

Є. О. Шкловський зазначає, що "автор антиутопії формує антиутопічний соціально-авантюрний роман із найрізноманітніших, різностильових елементів, досягаючи органічного поєднання всіх елементів за допомогою пародії та іронії" (1991, с. 13).

Своєрідний комплекс типових тем антиутопії виділяє А. К. Жовківський, наприклад: тотальний контроль суспільства, обов'язкова одностайність його членів, квест, у результаті якого герой знаходить "гармонійний синтез усіх традиційно протилежних полюсів", зовнішній конфлікт між "звичайним героєм" і володарем, що доповнюється "внутрішньою суперечливістю кожного з них" (1994, с. 172).

Романи-антиутопії поділяють на декілька жанрових різновидів: апокаліптична антиутопія, сатирична антиутопія, аналітична антиутопія, революційна антиутопія, молодіжна антиутопія та ін. (Лукашенко, 2010).

Термін "молодіжна антиутопія" не загально визнаний і не усталений, його використовують переважно для каталогізації книг в онлайн-бібліотеках на позначення книг для підліткової аудиторії (12 – 18 років), хоча деякі бібліотеки розширюють віковий діапазон читача цього жанру до 21 року, відзначаючи при цьому той факт, що більшість дорослих людей із цікавістю читають такі книжки (Іконнікова, 2008). Однією з особливостей молодіжних антиутопій є головний герой (часто – героїня) – підліток, зазвичай 12 – 18 років (такого ж віку і сама цільова аудиторія жанру), який дорослішає з розвитком сюжету (Игнатова, 2015).

Молодіжні антиутопії дотримуються властивої всім антиутопіям соціально-критичної спрямованості. Однак для "дорослих" антиутопій характерним вважається сатиричне зображення "тоталітарної утопії". Натомість у молодіжних антиутопіях іронія зведена до мінімуму, тобто в цих текстах панує трагічний і героїчний пафос, пріоритетом стає реалізація ідей альтруїзму і бунту (останньому приділяється набагато більше уваги, ніж у "дорослій" антиутопії) (Dean, 2014). "Дорослу" і молодіжну антиутопію об'єднує спільна спроба пізнання "конформізму та індивідуалізму" в межах тоталітарного суспільства. Зазвичай еволюція героя полягає у виході за межі безпечного "ми" і усвідомлення себе як особистості. Варто також відзначити, що якщо герой "дорослої" антиутопії може зазнати поразки і знову повернутися до колективного, то герой молодіжної антиутопії має все ж таки перемогти систему, навіть за рахунок власного життя (Hollis, 2019).

Одним із найвідоміших авторів сучасних молодіжних романів-антиутопій є Сюзанна Коллінз – авторка книжкової серії "The Hunger Games", першу книжку якої опублікувало видавництво "Scholastic Press" у 2008 році. За словами авторки, на написання роману її надихнув грецький міф про героя Тезея та чудовиська Мінотавра. Крім того, з досвіду батька, офіцера повітряних сил, вона чимало знала про голод, злидні, війну. Саме із цих двох джерел і постала яскрава антиутопія й пародія на телевізійні реаліті-шоу, дія якої відбувається в майбутньому на терені сьгоднішніх Сполучених Штатів у вигаданій країні Панем.

У своєму молодіжному романі-антиутопії Коллінз звертається до психологічних переживань героїв, її цікавить проблема зіткнення людини з незвичайним, коли під впливом справжнього страху героєві необхідно зробити вибір, який визначає всю його подальшу долю. Авторку цікавить людина в переломний момент свого життя.

Молодіжні романи-антиутопії, як і будь-які художні твори, характеризуються особливостями індивідуальної концептосфери автора. Центральною одиницею когнітивної парадигми дослідження художнього тексту є художній концепт. Проблеми концептуалізації навколишньої дійсності вперше були розглянуті в працях В. фон Гумбольдта (1985) і О. О. Потебні (1993). Концепт формується між значенням слова і змістом поняття, де значення слова – зв'язок між словесним знаком і змістом поняття, його сигніфікатом, а зміст поняття – зв'язок між обсягом поняття та референтом (Петрова, 2011).

Характер і способи репрезентації концепту в художньому творі того чи іншого автора визначають особливості його індивідуальної концептосфери. Часто відбувається збагачення змісту концепту індивідуальними доповненнями змістовного і прагматичного характеру (Акетина, 2013).

Таким чином, у художньому тексті, що є результатом мовленнєво-розумової діяльності, автор вербалізує свою власну концептуальну картину світу. Виходячи з цього, на основі когнітивного аналізу художнього тексту видається можливим відтворити моделі концептуальної картини світу автора або виявити фрагменти її змісту – власне концепти (Скоропанова, 2006).

В узагальненому визначенні художнього концепту, представленому Л. В. Міллер, справедливо наголошено на діалектиці узуального й індивідуального: художній концепт розглядається як “складне ментальне утворення, яке належить не тільки індивідуальній свідомості, а й (як інтенціональні складники естетичного досвіду) психоментальній сфері певного суспільства”, як “універсальний художній досвід, зафіксований у пам'яті та здатний виступати ферментом і будівельним матеріалом при формуванні нових художніх смислів” (Міллер, 2000, с. 10).

Дослідники припускають наявність “емоційного залишку в тексті художнього твору, який викликає в людини певним чином спрямовані ті чи інші емоції (Белоусов, 2005, с. 23). Емоційний простір художнього тексту – це структурована частина його організації, яка зумовлена структурно-функціональною якістю, здатною викликати в процесі сприйняття змісту динамічний континуум емоцій.

Емоційні концепти як “кванти” структурованого досвіду деяких елементів емоційної сфери свідомості, які формують окремий прошарок концептуальної картини світу та виражаються вербально, у тексті художнього твору являють собою “когнітивні репрезентації емоцій” (Болотнова, 2009, с. 21). Зацікавлення в дослідженні номінацій емоцій визначається їхнім соціокультурним і психофізичним значенням, а також складною для аналізу абстрактною природою.

Однією з базових емоцій, що можуть бути репрезентовані вербально, разом із радістю, сумом і гнівом, є страх. З огляду на це, можемо стверджувати, що аналіз засобів вербалізації емоційного концепту СТРАХ – важливий аспект дослідження антиутопічного тексту. Його вербалізація відображає всі фізіологічні та психологічні процеси, що відбуваються з героєм, який відчуває цю емоцію (Вотякова, 2014).

Концепт СТРАХ має високу семантичну щільність у розглянутому творі американської письменниці, що змушує зробити висновок про значущість для Коллінз з'ясування механізмів переживань героїв, аналізу емоції страху, адже “ціннісна складова концепту, так само, як і складові його понятійних та перцептивно-образних ознак, уважаються облігаторними” (Широкова, 2014).

Набір мовних засобів, за допомогою яких вербалізується емоція страх, дуже різноманітний. В англійській мовній традиції концепт СТРАХ представлений такими лексемами: *fear, dread, fright, alarm, dismay, consternation, panic, terror, horror, angst, awe, recoil* та ін.

При аналізі молодіжного роману-антиутопії “The Hunger Games” було виявлено, що домінантним репрезентантом концепту СТРАХУ є лексема “*fear*” і її похідні: *I didn't pick it up for fear I would keel over and be unable to regain my feet* (Коллінз, 2008, с. 28). *Fearing*

the smell of meat will draw unwanted predators – fresh blood is bad enough – I make a good meal out of the greens and roots and berries Rue and I gathered today (Коллінз, 2008, с. 221). Окрім нього, авторка звертається до таких засобів актуалізації концепту: *I'm seized with terror, weak from my head wound, shaking* (Коллінз, 2008, с. 284). *The heat is horrible, but worse than the heat is the smoke, which threatens to suffocate me at any moment* (Коллінз, 2008, с. 170). *I hug her, because I know these next few hours will be terrible for her* (Коллінз, 2008, с. 15). *It's always dreadful and does nothing to win favor with the crowd* (Коллінз, 2008, с. 65).

Лексеми з меншою частотністю вживання формують периферію концепту СТРАХ: *I peer through the bushes, afraid the Careers have returned, trapping me here for an indefinite time* (Коллінз, 2008, с. 223). *The haggard, pale face of a boy slides into view, and after an initial jolt of alarm, I feel better* (Коллінз, 2008, с. 285). *But even as I utter the words, I feel my insides contracting with anxiety and guilt at the sight of her, and while I can't pull it up, I know some bad memory is associated with her* (Коллінз, 2008, с. 76). *Now if I roll over in my sleep, I won't go crashing to the ground* (Коллінз, 2008, с. 154). *She carefully selects an almost dainty-looking number with a cruel, curved blade* (Коллінз, 2008, с. 280). *The more likable he is, the more deadly he is* (Коллінз, 2008, с. 71). *The energy field enclosing the roof prevents any desperate form of escape* (Коллінз, 2008, с. 138). *The dread that we may come face-to-face at any moment in this arena* (Коллінз, 2008, с. 155). *Clove is scrambling backward on all fours, like a frantic insect, too shocked to even call for Cato* (Коллінз, 2008, с. 282). *I'm completely overcome with stage fright* (Коллінз, 2008, с. 122).

Страх може бути описаний з погляду його обґрунтованості і вмотивованості або відсутності реальних причин для його появи, тобто ірраціональний страх. Він найчастіше сприймається як причина, що породжує дискомфортний, болісний стан, здатний паралізувати волю людини. Це негативна емоція, тому що викликає неприємні почуття і виникає при оцінці ситуації як небезпечної і шкідливої, а також при активізації всіх ресурсів для боротьби з певними загрозливими обставинами. Страх може бути пов'язаний із тим, що сталося, відбувається або може відбутися. Найчастіше його досить важко контролювати, і він здатний викликати параліч або паніку (Вежбицкая, 1996).

Страх розглядається як психічний стан, що виникає на основі інстинкту самозбереження, як реакція на небезпеку (Рассел, 1991). Відчуття, пов'язані зі страхом, тривогою, панікою, фобіями, сприйняття жахливих епізодів, уявлення страшних картин свого і чужого життя лежать в основі базового шару відповідного концепту. Він здебільшого супроводжується руховими виявами та змінами у функціях внутрішніх органів, втратою волевого контролю і бурхливим вираженням емоційних переживань, а також має різні форми та інтенсивність (Солнышкина, 1993).

Відомо, що страх є захисною реакцією організму, яка допомагає швидко й ефективно реагувати на небезпечні ситуації. До фізіологічних виявів страху, описаних у спеціальній літературі, належать: збільшення клітинного метаболізму, підвищення швидкості припливу крові, часте серцебиття, підвищення рівня адреналіну, глюкози, підвищення артеріального тиску й активності мозку, розширення зіниць, посилення кровотоку в нижніх кінцівках, зниження периферичної температури, що викликає блідість (Далквіст, 1989). Усе це так чи інакше відображено в мові при описі стану страху (Шаюк, 2008).

Концепт СТРАХ у молодіжному антиутопічному романі "The Hunger Games" Сюзанни Коллінз репрезентований у різноманітних ситуаціях і часто не містить пряму номінацію. Індивідуально-авторське розуміння страху Коллінз зводиться до таких перцептивно-образних ознак: *I pace the floor, heart beating too fast, breathing too short* (Коллінз, 2008, с. 138). *But the adrenaline pumping through my body would never allow me to follow him, so I can't let him go* (Коллінз, 2008, с. 333). *I know I need to keep moving, but I'm trembling and lightheaded now, gasping for air* (Коллінз, 2008, с. 172). *Feeling too vulnerable on the ground with my lopsided hearing, I scale a tree to wait* (Коллінз, 2008, с. 225). *But as I start to work my way out of the band, I feel a cold liquid seeping into my vein from one of the tubes and almost immediately lose consciousness* (Коллінз, 2008, с. 443).

Подекуди в романі Коллінз відбувається уособлення страху, тобто наділення цього почуття антропоморфними рисами. У рамках цієї моделі виявлено, що страх втілюється в образі атакувального, активного об'єкта. У такій ситуації страх наділений якостями живої істоти: *Fear shoots through me, but I have enough sense to keep still* (Коллінз, 2008, с. 183). *This is the nature of the tracker jacker venom, so carefully created to target the place where fear lives in your brain* (Коллінз, 2008, с. 193). *My fear comes out as anger* (Коллінз, 2008, с. 312). *A fear of the cracked tongue, aching body and fuzzy mind brought on by my previous dehydration creeps into my consciousness* (Коллінз, 2008, с. 321).

У молодіжному антиутопічному романі “The Hunger Games” часто відображено причину почуття страху: *They play her death in full, the spearing, my failed rescue attempt, my arrow through the boy from District 1's throat, Rue drawing her last breath in my arms* (Коллінз, 2008, с. 355). *He'd have bled to death for sure without it* (Коллінз, 2008, с. 361). *Over a period of several weeks, the competitors must fight to the death* (Коллінз, 2008, с. 18). *But the money ran out and we were slowly starving to death* (Коллінз, 2008, с. 27). *This geographical advantage was a major factor in the districts losing the war that led to my being a tribute today* (Коллінз, 2008, с. 58).

На концептуальному рівні свідомості емоція – це ланка розгорнутого причинно-наслідкового ланцюга, який включає три послідовних позиції: подія, яка викликала емоцію, власне емоція та реакція на неї. Часто в молодіжному романі-антиутопії Сюзанни Коллінз представлені етапи розвитку реакції на страх: безстрашність (*In the fall, a few brave souls sneak into the woods to harvest apples* (Коллінз, 2008, с. 6)), занепокоєння (*The dress hangs in such a way that I don't have to lift the skirt when I walk, leaving me with one less thing to worry about* (Коллінз, 2008, с. 120)), роздратування (*It's a voice that provokes first irritation and then eagerness* (Коллінз, 2008, с. 344)), фізичний біль (*The numbness of his loss had passed, and the pain would hit me out of nowhere, doubling me over, racking my body withsobs* (Коллінз, 2008, с. 26)), страх (*You mean after I got over my fear of being burned alive* (Коллінз, 2008, с. 126)), жах (*There are murmurs of assent and then, to my horror, I hear the pack heading toward me* (Коллінз, 2008, с. 157)).

Як основні просторові образи, що беруть участь у реалізації концепту СТРАХ у молодіжному антиутопічному романі Сюзанни Коллінз “The Hunger Games”, слід назвати такі: образ будинку (*I got a glimpse of the wound on his thigh, gaping, charred flesh, burned clear down to the bone, before I ran from the house* (Коллінз, 2008, с. 176)), образ закритої кімнати (*Petrified, I lunge for him, but I'm caught and thrust back into another room, and a glass door seals between us* (Коллінз, 2008, с. 340)), образ лісу (*Now is the time to run away to the woods, to hide in the trees until the patient is long gone and in another part of the Seam the hammers make the coffin* (Коллінз, 2008, с. 340)), дороги (*Since I've no idea where the Careers are, the route back by the stream seems as good as any* (Коллінз, 2008, с. 223)) тощо.

Час і місце дії в молодіжному антиутопічному романі наповнені переживаннями героїв. Основними каналами зовнішнього вияву страху є вербальний і невербальний, при цьому провідна роль у загальній системі експресивних реакцій належить невербальним ознакам почуттів, тоді як їх мовний вияв досить рідко постає предметом авторського зображення. Страх, який відчувають персонажі роману Сюзанни Коллінз “The Hunger Games”, виражений як імпліцитно (*The crowd draws in a collective breath and then you can hear a pin drop, and I'm feeling nauseous and so desperately hoping that it's not me, that it's not me, that it's not me* (Коллінз, 2008, с. 20)), так і експліцитно (*I know it's a girl now, I can tell by the pleading, the agonized scream that follows* (Коллінз, 2008, с. 20)).

Страх репрезентовано як щось вороже, те, із чим потрібно боротися. Герої молодіжних антиутопічних творів можуть перемагти свій страх, але не можуть бути зломлені ним: *I can't go down without a fight* (Коллінз, 2008, с. 139). *If I had the guts to go in and fight for it against the other twenty-three tributes* (Коллінз, 2008, с. 146). *I remember him shaking his head, telling*

me not to go into the fight for the supplies, when all along, all along he'd planned to throw himself into the thick of things (Коллінз, 2008, с. 159). Because Thresh would have never gone down without a fight (Коллінз, 2008, с. 303). Where they're guaranteed a bloody fight to the death with nothing to block their view (Коллінз, 2008, с. 321). Over a period of several weeks, the competitors must fight to the death (Коллінз, 2008, с. 18). This was the one defense the rebels found to battle the wasps (Коллінз, 2008, с. 185). Now it seems the other tributes were just minor obstacles, distractions, keeping us from the real battle of the Games (Коллінз, 2008, с. 322). I struggle again to remember that moment over Glimmer's body (Коллінз, 2008, с. 149).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Концепт СТРАХ постає домінантним і характерним для молодіжних романів-антиутопій. Це свідчить про те, що автори таких творів є справжніми майстрами охудоженого психологічного аналізу.

Отже, вираження страху в молодіжних антиутопічних романах, як і інших базових емоцій, містить певний універсальний компонент (це негативна емоція, притаманна всім антиутопічним романам), але вона також має і певні унікальні риси, властиві саме молодіжним текстам-антиутопіям (так, для роману Сюзанни Коллінз "The Hunger Games" характерним є зв'язок страху із серцем, прагнення до емоційної рівноваги, спокою, бажання перебороти страх).

Засоби вербалізації концепту СТРАХ, виявлені в процесі проведеного дослідження, створюють страшну, гнітючу атмосферу молодіжних антиутопічних романів, де зображено ситуації, що виходять за межі звичного для читача світоустрою. Вербалізація цього концепту відображає всі фізіологічні та психологічні процеси, що відбуваються з героєм, який відчуває цю емоцію.

Перспективою подальших наукових розвідок вважаємо виявлення специфіки відтворення засобів вербалізації концепту СТРАХ у молодіжному романі-антиутопії Сюзанни Коллінз "The Hunger Games" українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

- Акетина, О. С. (2013). Концептуальний аналіз художественного тексту и художественный концепт. *Вестник Адыгейского государственного университета*, 1 (114).
- Барсукова, И. В. (2008). Систематизация лингвистических концептов эмоциональных состояний. *Вестник СамГУ*, 4(63), 13-18.
- Белоусов, К. И. (2005). Эмоциональное пространство текста. *Вестник высшей школы*, 7, 23-26.
- Болотова, Н. С. (2009). *Филологический анализ текста*. Москва: Флинта.
- Вежбицкая, А. (1996). *Язык. Культура. Познание*. Москва: Рус. словари.
- Вотякова, И. А. (2014). Концепт СТРАХ в русском языке. *Вестник Удмуртского университета*, 4, 179-183.
- Гетман, Ю. С. (2016). К вопросу изучения романа-антиутопии на современном. *Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук*, 7-9.
- Гумбольдт, В. (1985). *Язык и философия культуры*. Москва: Прогресс.
- Жолковский, А. К. (1994). *Замятин, Оруэлл и Хворобьев: о снах нового типа*. Москва: Наука.
- Игнатова, И. В. (2015). Отличительные черты молодежной антиутопии как жанра художественной литературы (на примере трилогии С. Коллинз "The Hunger Games"). *Российский гуманитарный журнал*, 4(6), 440-449.
- Іконнікова, М. В. (2007). Антиутопічний дискурс в оцінці літературознавства ХХ століття. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 33, 142-145.
- Катермина, В. В. (2017). Концепт HORROR и языковая личность Стивена Кинга. *Актуальные вопросы современной филологии и журналистики*, 3(26), 65-71.
- Лекаревич, Е. В. (2016). Маскулыт для подростков: жанр антиутопии. *Детские чтения*, 135-151.
- Лукашёнков, И. Д. (2010). Антиутопия как социокультурный феномен начала ХХІ века. *Ярославский педагогический вестник*, 4(1), 286-288.

- Миллер, Л. В. (2000). Художественный концепт как смысловая и эстетическая категория. *Мир русского слова*, 4, 39-45.
- Орлова, Р. (2010). *Амброз Бирс*. Москва: Наука.
- Петрова, Л. А. (2011). Художественный концепт в современной лингвокогнитологии. *Вісник Дніпровського університету*, 17 (3), 137-145.
- Потебня, А. А. (1993). *Мысль и язык*. Киев: СИНТО.
- Скоропанова, И. (2006). *Русская постмодернистская литература*. Москва: Флинта: Наука.
- Солнышкина, М. И. (1993). *Общее и различное в формировании и структуре фразеотематического поля в разных языках (на материале фразеотематического макрополя мореплавания русского и английского языков)*. (Дисс. канд. филол. наук). Саратовский государственный университет, Саратов.
- Тарасова, И. А. (2003). *Идиостиль Георгия Иванова: когнитивный аспект*. Саратов: Изд-во Саратовского университета.
- Шаюк, А. Ю. (2008). Абсурд как доминанта структурно-семантического пространства текста в репрезентации концепта СТРАХ /ANGST (на материале романов Ф. Кафки). *Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина*, 108-118.
- Широкова, И. А. (2014). Образ автора в художественном произведении: отражение отражаемого. *Вестник Челябинского государственного университета. Филология*, 23, 103-106.
- Шкловский Е. А. (1991). Ускользящая реальность. *Лит. обозрение*, 2, 10-18.
- Dalkvist, J., Rollenhagen, C. (1989). *Reports from the Department of Psychology*. Stockholm: Univ. Press.
- Dean, M. (2014). *Our young-adult dystopia*.
- Hollis, M. (2019). *Dystopian Reality or Dystopian Fiction*.
- Russell, J. A. (1991). Culture and the categorization of emotions. *Psychological Bulletin*, 110(3), 426-450.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- Collins, S. (2008). *The Hunger Games*. Wilkinsburg: Scholastic Corporation.

REFERENCES

- Aketyna, O. S. (2013). Kontseptual'nyj analiz khudozhestvennoho teksta y khudozhstvennyj kontsept. *Vestnyk Adyhejskoho hosudarstvennoho unyversyteta*, 1 (114).
- Barsukova, Y. V. (2008). Systematyzptsyia lynchvystycheskykh kontseptov emotsyonal'nykh sostoianyj. *Vestnyk SamHU*, 4(63), 13-18.
- Belousov, K. Y. (2005). Emotsyonal'noe prostranstvo teksta. *Vestnyk vysshej shkoly*, 7, 23-26.
- Bolotova, N. S. (2009). Fylohycheskyj analiz teksta. Moskva: Flynta.
- Vezhbytskaia, A. (1996). Yazyk. Kul'tura. Poznanye. Moskva: Rus. slovary.
- Votiakova, Y. A. (2014). Kontsept STRAKh v russkom iazyke. *Vestnyk Udmurtskoho unyversyteta*, 4, 179-183.
- Hetman, Yu. S. (2016). K voprosu yzucheniya romana-antyutopyy na sovremennom. *Zbirnyk naukovykh prats' z aktual'nykh problem ekonomichnykh nauk*, 7-9.
- Humboldt, V. (1985). Yazyk y fylosofiya kul'tury. Moskva: Prohress.
- Zholkovskiy, A. K. (1994). *Zamiatyn, Oruell y Khvorob'ev: o snakh novoho typu*. Moskva: Nauka.
- Yhnatova, Y. V. (2015). Otlychitel'nye cherty molodezhnoj antyutopyy kak zhanra khudozhestvennoj lyteratury (na prymere trylohyy S. Kollynz "The Hunger Games"). *Rosyjskyj humanytranyj zhurnal*, 4(6), 440-449.
- Ikonnikova, M. V. (2007). Antyutopichnyj diskurs v otsintsi literaturoznavstva XX stolittia.
- Katermyna, V. V. (2017). Kontsept HORROR y iazykovaia lychnost' Styvena Kynha. Aktual'nye voprosy sovremennoj fylohohyy y zhurnalistyky, 3(26), 65-71.

- Lekarevych, E. V. (2016). Masskul't dlia podrostkov: zhanr antyutopyy. Detskiye chteniya, 135-151.
- Lukashionok, Y. D. (2010). Antyutopyia kak sotsyokul'turnyj fenomen nachala XXI veka. Yaroslavskij pedahohychesky jvestnyk, 4(1), 286-288.
- Myller, L. V. (2000). Khudozhestvennyj kontsept kak smyslovaia y estetycheskaia katehoryia. Myr russkoho slova, 4, 39-45
- Orlova, R. (2010). Ambroz Byrs. Moskva: Nauka.
- Petrova, L.A. (2011). Khudozhestvennyj kontsept v sovremennoj lynchokohnytolohyy. Visnyk Dniprovs'koho universytetu, 17 (3), 137-145.
- Potebnia, A. A. (1993). Mysl' y iazyk. Kyev: SYNTO.
- Skoropanova, Y. (2006). Russkaia postmodernystskaia lyteratura. Moskva: Flynta: Nauka.
- Solnyshkyna, M. Y. (1993). Obschee y razlychnoe v formirovanyy y strukture frazeotematycheskoho polia v raznykh iazykakh (na materyale frazeotematycheskoho makropolia moreplavanyia russkoho y anhlyjskoho iazykov). (Dyss. kand. fylol. nauk). Saratovskij hosudarstvennyj unyversytet, Saratov.
- Tarasova, Y. A. (2003). Ydyostyl' Heorhyya Yvanova: kohnytyvnyj aspekt. Saratov: Yzd-vo Saratovskoho unyversyteta.
- Shaiuk, A. Yu. (2008). Absurd kak domynanta strukturno-semantycheskoho prostranstva teksta v reerezenatsyy kontsepta STRAKh / ANGST (na materyale romanov F. Kafky). Vestnyk Lenynhradskoho hosudarstvennoho unyversyteta ym. A. S. Pushkyna, 108-118.
- Shyrokova, Y. A. (2014). Obraz avtora v khudozhestvennom proyzvedenyy: otrazhenye otrazhaemoho. Vestnyk Cheliabynskoho hosudarstvennoho unyversyteta. Fylolohyya, 23, 103-106.
- Shklovskij E. A. (1991). Uskol'zaiuschaia real'nost'. Lyt. obozrenye, 2, 10-18.

*Дата надходження до редакції 12.11.2019 р.
Ухвалено до друку 21.11.2019 р.*